

- Izveštaji sa svih događaja u nastavku procesa ŽS (audio snimanje, skidanje transkripata, obrada tih materijala); u periodu nakon događaja u Sarajevu priređeno je oko **750** stranica materijala (sa regionalnih susreta, promocija ŽS, promišljanja, susreta...).

Angažovana umetnost – ima mnoštvo segmenata, od kojih navodimo:

Rad na dokumentarnom filmu o Ženskom sudu u Sarajevu (video arhiva događaja u Sarajevu u trajanju od 18 sati; priprema video materijala za izradu dokumentarnog filma o Ženskom sudu (razvrstavanje, klasifikacija, odabir kadrova); „Ženski sud – feministički pristup pravdi“ (52 minuta, reditelja Filipa Markovinovića, u produkciji ŽUC-a) promovisan je oktobra 2016. a do sada je film preveden na: albanski, engleski, makedonski, italijanski, pojski, ruski i španski jezik.

Grupa za video aktivizam Žena u crnom – individualna svedočenja na Ženskom sudu u Sarajevu) u trajanju 12 časova i 15 minuta (ili 635 minuta); video materijali o promocijama ŽS, video materijale (prevode i titlovanja) radi upoznavanja međunarodnih iskustava na polju tranzicione pravde, borbi žena za mir i pravdu u raznim kontekstima, umetničko-aktivističkom angažmanu ŽUC-a u suočavanju s prošlošću – nakon događaja u Sarajevu uradila više desetina kratkih dokumentarnih filmova o uličnim akcijama, akcijama svedokinja za pravedan mir, itd.

Šta dalje?

Ženski sud: feministički pristup pravdi – slučaj Foča – održava se u Beogradu 26. juna 2023. Tokom rata u Bosni i Hercegovini (1992.-1995.), Foča je bila mesto sistematskog seksualnog nasilja u ratu u BiH. Na ovom ŽS svedoče osobe koje su preživele seksualno nasilje i zajedno sa ženama i muškarcima Foče, nastavljamo da zahtevamo pravdu za žrtve seksualnih zločina u Foči i u celom svetu.

(Ukoliko vas zanimaju opširnije informacije o svemu navedenom, možete ih naći na našem web-sajtu www.zeneucrn.org i www.zenskisud.org ili nam se obratite putem mail: zeneucrnobeograd@gmail.com).

Žene u crnom, jun 2023.

Ženski sud: feministički pristup pravdi

Zašto Ženski sud? Šta je Ženski sud?

Institucionalni pravni sistem najčešće ne zadovoljava pravdu, ni na međunarodnom, a još manje na nacionalnom nivou.

Institucionalni pravni sistem najčešće ne priznaje, niti sankcioniše nasilje nad ženama i svima koji imaju malu društvenu moć, pre svega, ekonomsku i političku.

Zato su ženske grupe odlučile da kreiraju alternativne mehanizme zadovoljenja pravde, među njima su najpoznatiji ženski sudovi, koji ne negiraju institucionalne mehanizme pravde već se zalažu za uključivanje rodne dimenzije u teoriju i praksu pravde.

Ženski sud – prostor za svedočenja žena o iskustvu nepravdi pretrpljenih tokom rata i u miru – umesto objekata nepravdi i nasilja, žene postaju subjekti pravde.

Ženski sud – prostor za svedočenje o organizovanom otporu žena - žene preuzimaju ulogu akterki u borbi protiv nepravdi i nasilja.

Ženski sud – feministički pristup pravdi – čini vidljivim kontinuitet nepravdi i nasilja nad ženama, i u ratu i u miru, i u privatnoj i u javnoj sferi; obelodanjuje isprepletenost i međusobnu povezanost svih vidova nasilja (rodnog, etničkog, socio-ekonomskog, militarističkog, političkog, itd.) i njegovog uticaja na žene; čini vidljivim kontinuirani otpor žena ratu, seksizmu, militarizmu, nacionalizmu.

Ženski sud vrši pritisak na institucionalni pravni sistem i na međunarodnom i na nacionalnom nivou - upućuje preporuke i zahteve institucijama u pravcu zadovoljavanja pravde,

Ženski sud ne utvrđuje kaznenu odgovornost, već izriče javnu osudu o političkoj i moralnoj odgovornosti počinitelja, **ŽS** zahtijeva odgovornost (kolektivnu političku) državnih institucija za rat, nasilje, nepravde...

Ženski sud podstiče stvaranje drugačijeg – feminističkog koncepta pravde, odgovornosti i brige, u cilju izgradnje pravednog mira.

Krajem 2010 godine, pokrenuta je inicijativa za organizovanje ŽS za bivšu Jugoslaviju a tokom procesa organizovanje ŽS pokrenut je veliki broj aktivnosti o čemu postoji obimna dokumentacija.

Prvi Ženski sud na teritoriji Evrope, održan je u Sarajevu, od 07. do 10. maja 2015. godine, u organizaciji 10 ženskih grupa sa prostora bivše Jugoslavije (Pokret Majke enklava Srebrenica i Žepa, Fondacija Cure, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, Centar za žene žrtve rata, Centar za ženske studije, Zagreb, Hrvatska, Centar za žensko i mirovno obrazovanje Anima, Kotor, Crna Gora, Savet za rodnu ravnopravnost, Skopje, Makedonija, Ženski lobi, Ljubljana, Slovenija, Centar za ženske studije i Žene u crnom, Beograd, Srbija). Ženskom sudu je prisustvovalo više od **500** osoba iz svih zemalja bivše Jugoslavije, ali i iz: Argentine, Alžira, Palestine, Izraela, SAD, Španije, Italije, Švedske, Austrije, Belgije, Velike Britanije, itd.

Aktivnosti u nastavku procesa ŽS – kratak prikaz

Završni događaj u Sarajevu nije kraj procesa, već naprotiv, podsticaj da se iz feminističke perspektive nastavi sa kreiranjem novih modela pravde. To je obaveza pre svega prema svedokinjama, ali i izraz naše odgovornosti prema ogromnom teretu nedavne prošlosti i njenim posledicama na svakodnevnicu žena na ekonomsko-socijalnom, političkom, kulturnom planu.

Žene u crnom, Beograd koordiniraju nastavak procesa Ženskog suda (programske i druge aktivnosti) uz podršku organizacija: Anima, Kotor (Crna Gora), Centar za žene žrtve rata, Zagreb (Hrvatska), Fondacija 'CURE', Sarajevo, 'Novi horizonti' Tuzla. Proces nastavka Ženskog suda obuhvata je mnoštvo metoda rada, između ostalog:

Regionalni susreti svedokinja na ŽS – održano je osamnaest (**18**) regionalnih susreta, na kojima je učestvovalo oko **550** osoba; pored svedokinja učestvovala su i organizatorke ŽS, kao i aktivistkinje, lokalne, regionalne i međunarodne koje su aktivno učestvovala u procesu organizovanja ŽS.

Zajedničko promišljanje završnice Ženskog suda – zajednički radni konsultativni sastanci održano je četrnaest (**14**) diskusionih kružoka (Srbija, Hrvatska, CG, BiH) na kojima je učestvovalo preko **150** žena (svedokinja na ŽS, organizatorke i aktivistkinja i aktivisti, umetnica, saradnica/ekspertkinja na ŽS, itd.

Javne prezentacije/promocije Ženskog suda – lokalni, regionalni i međunarodni nivo

Održane su brojne promocije na **lokalnom nivou**. Na regionalnom nivou, od 2015. do 2023. održano je od tridesetsedam (**37**) javnih prezentacija u sedam država bivše Jugoslavije; u ovim događajima učestvovalo je oko

850 osoba; u debatama publika je aktivno učestvovala, posebno žene koje su predlagale teme za 'ženske mini sudove' na lokalnom nivou, stvaranje mreže 'malih' ženskih sudova. Međunarodna promocija se odvijala i odvija kroz učesće svedokinja i organizatorke na međunarodnim konferencijama, debatama o ŽS koje su neke naučne/akademske institucije organizovale u brojnim evropskim i vanevropskim zemljama.

Feministički tim terapeutkinja deluje na više načina: kontinuirana podrška svedokinjama u nastavku procesa ŽS (grupni i individualni rad sa svedokinjama); pružanje psihološke podrške ženama preživelim raznih vidova nasilja (pre svega etničko/militarističkog/rodnog) u vidu radionica, kružoka odvija se u Sloveniji, BiH, Hrvatskoj, Crnoj Gori, Srbiji, a u tome učestvuju i organizatorke ŽS zajedno sa aktivistkinjama iz lokalnih zajednica.

Feministička etika brige i odgovornosti – praćenje suđenja za ratne zločine na kojima učestvuju svedokinje na ŽS, mnoge od njih su srodnice ubijenih, kojima se pruža emotivna i moralna podrška na suđenjima za ratne zločine. Ova aktivnost obuhvata i pružanje pravne podrške svedokinjama koje vode razne pravne postupke.

Solidarna mreža svedokinja – susreti uzajamne podrške i solidarnosti - solidarne majke za mir – žene iz raznih mesta mesta u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Srbiji kao žrtve i preživjele ratnih i postratnih zločina pretvorile su svoju tragediju i bol pretvorile u zajedničku borbu za mir i pravdu (posećivanje mesta zločina, memorijali, simboličke reparacije...).

"Sve žene žene su nakon Ženskog suda postale aktivistkinje" – proces ŽS je podstakao da se uključe u takoreći sve aktivnosti ženskih grupa u svojim sredinama, posebno Žena u crnom: za svedokinje na ŽS sastanci Mreže ŽUC-a predstavljaju važan doprinos političkoj edukaciji svedokinja (o ženskoj mirovnoj politici, nenasilju, antimilitarizmu...).

Alternativna istorija – upisivanje u istoriju glasove, osećanja, reči, razmišljanja žena...

- *Arhiva ŽS* – odgovornost za arhivu su preuzele Žene u crnom i podrazumeva čuvanje svih dokumenata sa događaja (video dokumentaciju, audio snimke, foto arhivu, dokumente o Saglasnosti - pravna zaštita svedokinja);

- *Ženski sud: o događaju u Sarajevu i o nastavku procesa* – objavljena je knjiga na bhs (280 str.)i engleskom jeziku (309 str.);